Program 500+ a ochrona danych osobowych

Kategoria: Polityka Społeczna
Opublikowano: sobota, 21, maj 2016 00:00
Katarzyna Liszka-Michałka
Odsłony: 1627

Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wątpliwości odnośnie do realizacji prawa do prywatności oraz prawa do ochrony danych osobowych w przepisach ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, określającej warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.

W związku z powyższym, w dniu 30 marca 2016 r. Rzecznik zwrócił się do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych o informację w tej sprawie. W dniu 11 kwietnia 2016 r. do Rzecznika wpłynęła odpowiedź GIODO.

Ponieważ odpowiedź GIODO nie rozwiała wątpliwości, lecz dodatkowo je wzmocniła, Rzecznik zwrócił się do Pani Minister Rafalskiej o rozważenie poniższych wątpliwości:

Z punktu widzenia zgodności ustaw z Konstytucją, a w szczególności z art. 47 i z art. 51, zasadnicze wątpliwości budzi art. 14 ustawy, który reguluje utworzenie centralnego rejestru obejmującego informacje gromadzone na podstawie przepisów ustawy przez organy właściwe i samorządy województw podczas realizacji zadań w zakresie świadczenia wychowawczego. Ani ustawa, ani uzasadnienie do projektu ustawy nie zawierają analizy zasadności gromadzenia danych osobowych na poziomie centralnym. Nie jest zatem jasne, czy cel i zakres pozyskiwanych danych mogą być uznane za „niezbędne w demokratycznym państwie prawnym" i czy takie ograniczenie prawa do prywatności będzie mogło być uznane za zgodne z art. 47 i art. 51 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Naruszenia konstytucyjnego prawa do ochrony danych osobowych można upatrywać bowiem w nałożeniu obowiązku zbierania danych w granicach wykraczających poza ramy wyznaczone przez Konstytucję. Szczegółowej ocenie pod kątem realizacji przesłanek wskazanych w powołanych wyżej przepisach Konstytucji należałoby poddać zatem art. 13 ustawy i zweryfikować, czy wszystkie dane są niezbędne dla realizacji świadczenia. Wątpliwości Rzecznika budzi w tym kontekście np. konieczność podawania szczegółowych informacji o dochodach, w tym również każdego członka rodziny w sytuacji, gdy osoba występująca o przyznanie świadczenia nie spełnia kryterium, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy. Ponadto, sposób zasilania rejestru, a także zasady udostępniania danych innym podmiotom, w tym brak regulacji odnośnie do trybu udostępniania informacji z rejestru centralnego oznaczają, że można stwierdzić brak spełnienia podstawowych przesłanek uzasadniających gromadzenie danych osobowych, czyli adekwatności, przejrzystości i precyzyjności.

Rzecznik zwrócił również uwagę na kwestię braku uregulowania okresu przechowywania danych osobowych przez organy właściwe i inne upoważnione podmioty oraz marszałków województw, a także brak uzasadnienia dla 10-letniego okresu przechowywania danych w rejestrze centralnym. Stoi to w sprzeczności nie tylko ze wskazanymi wyżej wzorcami Konstytucji, ale też z zasadą czasowego ograniczenia przetwarzania danych, wyrażoną zarówno w ustawie o ochronie danych osobowych jak i w przepisach unijnych.

Dodatkowo, zastrzeżenia Rzecznika budzi sam przebieg procesu legislacyjnego, a zwłaszcza brak konsultacji z Generalnym Inspektorem Danych Osobowych w zakresie brzmienia art. 38 ustawy, na podstawie którego wprowadzane zostały zmiany w uodo, a także nieuwzględnienie w trakcie procesu legislacyjnego innych uwag przedstawianych przez GIODO. Takie rozwiązania, jak uchwalone w art. 38 ustawy, mogą być uznane za sprzeczne nie tylko z Konstytucją, ale również z aktami prawnymi UE.

W ustawie znajdują się również inne przepisy, które mogą być uznane za niezgodne z przewidzianym w art. 51 Konstytucji RP prawem do prywatności w aspekcie prawa do ochrony autonomii informacyjnej

Phoca PDF

każdej osoby. W tym kontekście można wskazać na art. 10 ust. 2 ustawy, wprowadzający możliwość pisemnego upoważnienia przez właściwy organ kierownika „innej jednostki organizacyjnej gminy" lub innej osoby na wniosek m.in. kierownika „innej jednostki organizacyjnej gminy", który nie wskazuje, kto dokładnie może mieć dostęp do danych osobowych.

Ustawa uchyla także art. 23 ust. 4a ustawy o świadczeniach rodzinnych, co może w praktyce oznaczać konieczność weryfikacji faktu samotnego wychowywania dziecka w formie pełnego wywiadu środowiskowego, a w konsekwencji prowadzić do przetwarzania danych osobowych w zakresie szerszym, niż wskazywałby na to cel ustawy.

Gromadzenie i przetwarzanie danych o niepełnosprawności, wysokości dochodu czy karalności nie wydaje się niezbędne dla potwierdzenia, że osoba ubiegająca się o świadczenie rzeczywiście samotnie wychowuje dziecko. Oznaczać to może sprzeczność z zasadami wynikającymi z ustawy o ochronie danych osobowych, a także z art. 51 ust. 2 Konstytucji RP.

Ponieważ Rzecznik Praw Obywatelskich przychylnie ocenia wszelkie rozwiązania, które mogą wpłynąć na poprawę funkcjonowania rodzin w Polsce, stojąc jednocześnie na straży praw zagwarantowanych w Konstytucji, w tym prawa do prywatności, zwrócił się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o odniesienie się do powyższych wątpliwości. W związku z informacjami o możliwości dokonania w niedługim czasie nowelizacji ustawy, zwrócił się również z prośbą o poinformowanie, czy rozważane są takie zmiany, które uwzględniałyby w najbliższej przyszłości zastrzeżenia GIODO i Rzecznika Praw Obywatelskich.

Źródło: www.rpo.gov.pl

Phoca PDF